

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์ การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามรูปแบบการสอนของบราวน์และคณะ (Brown et al., 1977 อ้างถึงใน อารมณ์ ใจเที่ยง, 2537) นำแผน ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปใช้ทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาจุดบกพร่องแล้วปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้แผนการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการทดลองจัดประสบการณ์เพื่อปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การทดลองจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคล โดยนำแผนการจัดประสบการณ์ ที่สร้างขึ้นมาใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนบ้านห้วยกะปิ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองชลบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน ขณะทดลองได้สังเกตนักเรียน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผน ภาษา และสื่อการเรียนการสอนแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องนั้น เสร็จแล้วจึงดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมในขั้นต่อไป

1.2 การทดลองจัดกิจกรรมแบบกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดประสบการณ์ ที่ปรับปรุงแก้ไข จากการทดลองรายบุคคลมาใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนบ้านห้วยกะปิ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองชลบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยทดลองทั้งกลุ่มพร้อมกัน ขณะทดลองและหลังทดลองสอนแล้วได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้เรียน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผน และสื่อการเรียนการสอนแล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องนั้น เสร็จแล้วจึงดำเนินการทดลองใช้กับกลุ่ม ตัวอย่างจริง

1.3 นำรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นอนุบาล 1/1 โรงเรียนบ้านห้วยกะปิ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองชลบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 30 คน ใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์

2. เครื่องมือวัดพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบบสังเกตนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจาก

ผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบหาความสอดคล้องกันแล้ว เพื่อให้เครื่องมือนี้เชื่อถือได้มากขึ้น

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนา ทำให้ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย จำนวน 45 แผน ใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์ ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย

1.1 ขั้นนำ (เร้าความสนใจ) ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมด้วยการใช้คำถาม และวิธีที่เร้าความสนใจในเรื่องที่จะเรียน

1.2 ขั้นสาธิต ช่วยให้นักเรียนเห็นรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำเกี่ยวกับการเล่นจากครู (Play Tutoring) และครูเป็นแบบอย่างที่ดีที่ต้อง

1.3 ขั้นสังเกตตระหนัก ให้กรณีตัวอย่างเพื่อให้เด็กสังเกตการกระทำที่เหมาะสมและการกระทำที่ไม่เหมาะสมในการเล่น จำแนกการกระทำที่ต่างกันได้ โดยครู ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด

1.4 ขั้นปรับพฤติกรรม ใช้กระบวนการกลุ่ม วิเคราะห์วิจารณ์ โดยครูใช้คำถามกระตุ้น ให้เด็กหาเหตุผลเกี่ยวกับการกระทำพร้อมกับวิจารณ์ว่าเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด และให้เด็กแสดงจุดยืน ความเชื่อความพอใจ ในการกระทำ (พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในแผนนั้น)

1.5 ขั้นสร้างและทบทวนข้อตกลง นักเรียนในกลุ่มช่วยกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมที่ต้องการส่งเสริมตามจุดประสงค์ก่อนการเล่น โดยการใช้คำถาม มีการทบทวน กฎ กติกาการเล่น ข้อตกลงเดิม

1.6 ขั้นปฏิบัติ (ด้วยความชื่นชม) ให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาที่ตั้งไว้ โดยครูสังเกตการเล่นและสร้างปฏิสัมพันธ์ กับเด็ก โดยมีส่วนร่วมในการเล่นด้วยการ ชื่นแนะอุปกรณ์การเล่น ให้การเสริมแรงระหว่างการปฏิบัติ เพื่อให้ เกิดความชื่นชมยินดีที่จะทำตาม

1.7 ขั้นสรุป (โดยใช้คำถามกระตุ้น) ครูและเด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปให้เด็กแสดงหลักการและแนวปฏิบัติด้วยเหตุผลของความพอใจการกระทำที่ดี โดยการใช้คำถามกระตุ้น ครูให้คำแนะนำการเล่นที่ดีเพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัย พร้อมทั้งเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. ผลการหาประสิทธิภาพ

การศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยจากการประเมินผลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพบว่า การประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการประเมินผลก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 43.80 ในขณะที่การประเมินหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 102.20 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยนี้ มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ โดยพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ผู้วิจัยได้นำเอารูปแบบการสอนของบราวน์และคณะ (Brown et al., 1977 อ้างถึงใน อารมณ์ ใจเที่ยง, 2537) ซึ่งเป็นระบบการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางการเรียนการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันของขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมาเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอน ทำให้การวางแผนและการดำเนินงานเกี่ยวกับ รูปแบบของแผนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดหาสื่อและแบบสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยเป็น ไปอย่างเหมาะสมกับผู้เรียน จึงนำไปสู่การเรียนรู้ที่บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดประสบการณ์ ของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา ที่ให้ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางสนองความต้องการ ความสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ใช้การจัดกิจกรรมผ่านการเล่นซึ่งเป็นวิธีการหรือสื่ออย่างหนึ่ง ในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะการเล่นเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินพอใจกับการทำกิจกรรมซ้ำ ๆ การเล่นจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อเด็กมาก และในการจัดประสบการณ์ครั้งนี้ได้ปล่อยให้เด็กเล่นและลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ เพราะนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ยังจัดให้สอดคล้องกับธรรมชาติ วุฒิภาวะและความต้องการของเด็กแต่ละคนด้วย ซึ่ง วราภรณ์ รักวิจัย (2533, หน้า 91) กล่าวว่า นักการศึกษา มองการเล่นว่าเป็นวิธีการหรือสื่ออย่างหนึ่ง ในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะการเล่นเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เด็กได้รับทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พอใจกับการทำกิจกรรมซ้ำ ๆ อีกทั้งยังเป็นขบวนการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้น การเล่นนอกจากจะตอบสนองต่อความต้องการทางจิตใจของเด็กแล้ว ยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่าง

3. ในการแบ่งเนื้อหาที่สอนในครั้งนี้ได้แบ่งย่อยพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยที่ละเอียด ตามลำดับความสำคัญซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครอง จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีการพัฒนาพฤติกรรมตามลำดับ ดังที่ โสภพรณ รัตนัย (2526, หน้า 89) กล่าวถึงหลักในการเสริมสร้างระเบียบวินัยเด็กว่า ต้องเริ่มสอนกฎและระเบียบเฉพาะเรื่องที่สำคัญทีละน้อย แล้วค่อย ๆ สอนเพิ่มภายหลัง ส่วนวิธีสอนนั้นควรพูดในสิ่งที่ป็นรูปธรรม เด็กมองเห็นได้ชัดในขณะนี้ ไม่ควรพูดถึงอนาคตที่ไกลเกินไป ไม่ควรพูดห้ามล่วงหน้าทั้ง ๆ ที่เด็กยังไม่ได้ทำ

4. ในกระบวนการเรียนการสอนได้มีขั้นตอนการสาธิตการเล่นที่ถูกต้อง การกระทำที่ดี ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบตรงตามทฤษฎีทางสติปัญญาของเพียเจต์ ที่ว่าเด็กช่วงอายุ 4 - 7 ปี ชอบเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้าง (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544, หน้า 72) เป็น กระบวนการเรียนรู้ ทางธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำของเด็ก การมีตัวแบบที่ดี จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก

5. ในการจัดประสบการณ์นี้มีขั้นสังเกตตระหนัก เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต การฝึกเด็กปฐมวัยให้สามารถคิดอย่างถูกวิธี รู้จักแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบได้ อย่างเหมาะสมตามวัยและการฝึกให้เด็กรู้จักกระบวนการแสวงหาความรู้โดยการสังเกต การรวบรวม ข้อมูล และกระทำบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและความเข้าใจแจ่มชัด กระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้ เด็กเกิดพัฒนาการขั้นสูงไปได้อย่างรวดเร็ว

6. ในกระบวนการจัดประสบการณ์ครั้งนี้มีขั้นตอนการปรับพฤติกรรม ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นในสิ่งที่เด็กเข้าใจ ซึ่งตรงกับช่วง Intuitive Thought อยู่ในช่วงเด็กอายุระหว่าง 4 - 7 ปี (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544, หน้า 72) ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ที่ ว่าเด็กในวัยนี้มีความสนใจอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถาม สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด และเด็กมีความ เข้าใจเด็กก็จะปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมี วินัยในตนเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2535, หน้า 482-483) ซึ่งตรงกับที่ ฟรีเพอร์ แสงเทียน (2534, หน้า 8) กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดให้เกิดในเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

7. ในกระบวนการจัดประสบการณ์มีขั้นตอนของการสร้างข้อตกลง ซึ่งก่อนจะลงมือเล่นทุกครั้งจะมีการเจรจาตกลงกันโดยครูใช้คำถามให้เด็กคิดเกี่ยวกับ พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยที่พึงประสงค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ครั้งนั้น จึงทำให้เด็กปฏิบัติตนอย่างมี

จุดมุ่งหมาย ปฏิบัติด้วยความเต็มใจดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2521, หน้า 153 - 155) ได้กล่าวถึงวินัยที่ใช้กันอยู่ในโรงเรียนว่าควรจะเป็นวินัยที่เกิดจากรู้จักความรับผิดชอบและเกียรติของตน มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติดี โดยพยายามสร้างให้นักเรียนนับถือในเกียรติของตนและรู้จักรับผิดชอบต่อการรักษาเกียรตินั้นสอดคล้องกับแนวการปลูกฝังวินัยของ เวย์สัน และลาสเลย์ (Wayson & Lasley, 1984, pp. 419 – 421 อ้างถึงใน เบญจวรรณ ศรีมารุต, 2541, หน้า 23) ว่าต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้ง กฎเกณฑ์ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการสร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการให้ชัดเจน และในขั้นตอนการปฏิบัติตนของเด็กต้องคำนึงถึงข้อตกลงที่กำหนดไว้ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ระเบียบวินัยต่าง ๆ ในขณะที่งานวิจัยของสายพิน ประสูรธรรม (2538, หน้า 49) ก็พบว่า ในการทำกิจกรรมเด็กมีโอกาสร่วมกันระดมความคิดอย่างอิสระเกี่ยวกับวิธีเล่น วิธีแก้ปัญหา ซึ่งอาจเกิดขึ้นขณะช่วงทำกิจกรรมแล้วสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ โดยครูมิได้บอกหรือออกคำสั่งแต่เป็นการปฏิบัติจากความต้องการที่อยากกระทำด้วยตนเอง ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผลนี้จะส่งผลให้เด็กเกิดวินัยในตนเองโดยไม่ต้องรอการบอก หรือการตั้ง ไม่ต้องการรางวัลหรือเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือตน ทั้งนี้เพราะเด็กยังรู้และเกิดความคิดที่มีเหตุผลขึ้นภายในตัวของเด็กเองและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดา น้ำเจริญ (2540, หน้า 59) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบวางแผนปฏิบัติและทบทวนมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

8. กระบวนการเรียนการสอนที่มีการทบทวนข้อตกลงและการกระทำที่พึงประสงค์บ่อย ๆ ทำให้ เด็กมีแรงจูงใจ เข้าถึงเป้าหมายและเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ถาวร ตรงกับที่กล่าวว่า การฝึกระเบียบวินัยต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอมีความอดทนและไม่ใจร้อนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2535) ซึ่งตรงกับที่ พรทิพร แสงเทียน (2534, หน้า 8) กล่าวว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์จะต้องใช้ระยะเวลาการกระตุ้นเร้าอย่างสม่ำเสมอ ทำซ้ำ ๆ และให้กำลังใจซึ่งเป็นหลักสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ได้ผลดีที่สุด

9. ในการจัดประสบการณ์ครูเป็นผู้มีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นด้วย คอยแนะนำสั่งสอน ชี้แนะการเล่น การกระทำที่เหมาะสม ตามที่ โสภพรพรรณ รัตนัย (2526, หน้า 89) กล่าวว่า การอบรมสั่งสอน เพื่อฝึกระเบียบวินัยให้เด็กนั้นควรใช้วิธีสอน ดักเตือนและแก้ไข ซึ่งเป็นวิธีที่จำเป็นเพราะเด็ก ๆ ต้องได้รับการชี้แนะว่าจะต้องทำอะไร และต้องได้รับความช่วยเหลือโดยเตือน และย้ำสิ่งที่สอนไปแล้วรวมทั้งแก้ไขเมื่อทำไม่ถูกต้อง ดังที่ พิมแข สารวิงศ์จันทร์ (2533, หน้า 170) กล่าวว่า ความสำเร็จของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี แก่เด็กอยู่ที่บทบาทและความร่วมมือของครู และครู ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเด็กให้พัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์โดยต้อง

ให้กำลังใจเด็ก ยกย่องชมเชย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างสิ่งที่ดีให้แก่เด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฟเทลสัน และรอส (Fietelson & Ross, 1973, pp. 202-203) ที่ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการชี้แนะกับ ไม่ได้รับการชี้แนะพบว่า กลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่น ซึ่งมีผู้ชี้แนะการเล่นมีพัฒนาการตามลำดับขั้นของการเล่นมากกว่ากลุ่มอื่นที่ไม่มีผู้ชี้แนะ และงานวิจัยของ เลฟวิงเจอร์ (Lovinger, 1974, pp. 313-320) ที่ได้ทำการวิจัยโดยมีการเปรียบเทียบพัฒนาการการใช้ภาษาของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการเล่น (Play Tutoring) ได้มีพัฒนาการในการเล่นอยู่ในลำดับขั้นที่สูงขึ้น และพัฒนาการการใช้ภาษาก็ดีมากขึ้น เช่นเดียวกับ สุทธิพรณ ชีรพงศ์ (2534) ที่วิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมความร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง

10. ในกระบวนการจัดกิจกรรมมีขั้นตอนการสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมที่สิ้นสุดลง เด็กจะเข้าร่วมสนทนากับครูเพื่อทบทวนสิ่งที่ เป็นข้อตกลงที่ให้ไว้ก่อนการเล่น แต่ละครั้งจะมีการเสริมแรงให้ กำลังใจสนับสนุนคำตอบของเด็ก โดยครูใช้คำพูดสั้นๆ เช่น เก่ง ดีมาก ถูกต้อง ยอดเยี่ยม เป็นต้น จึงน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนให้เห็นชัดเจนว่าการจัดประสบการณ์ที่บรรลุเป้าหมาย คือมีการเสริมแรงและให้กำลังใจเข้ามาเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้เด็กได้ระลึกถึงพฤติกรรมที่ทำได้ มีการยกย่องชมเชยเด็กที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามที่ (ชม ภูมิภาค, 2525, หน้า 136 - 137) กล่าวว่าควรใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป อย่างไรก็ตามการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยให้ ได้ตลอดไปนั้นเป็นเรื่องยาก แต่ก็เป็นไปได้ ถ้ามีคนคอยให้กำลังใจ การเรียนรู้จะเป็นไปอย่างง่ายดาย ถ้าได้รับการเสริมแรงจากการเรียนรู้ นั่นคือ มั่นใจว่าจะทำได้ เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และได้รับความรักจากทุกคน

11. การให้การเสริมแรงและความสนใจใกล้ชิดเด็ก การจัดทำรูปแบบการจัดประสบการณ์ของผู้วิจัยเน้นการเสริมแรงแก่ผู้เรียน ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner) ดังที่ ยาวพา เดชะอุปต์ (2542, หน้า 63) ได้เสนอแนะว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าหลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ สกินเนอร์ ก็คือการควบคุมการตอบสนองด้วยวิธีการเสริมแรงกล่าวคือ เราจะให้การเสริมแรงเฉพาะในเรื่องที่ต้องการเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยติดตัว ดังนั้นถ้าเราต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมใหม่ในเรื่องใด ก็ควรให้การเสริมแรงพฤติกรรมนั้น เพื่อให้เด็กทำต่อไปจนเป็นนิสัย การปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ให้แก่เด็ก โดยให้การเสริมแรงเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรม ครูควรมีการวางแผนให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อังสนา ภัทรายุศวรณ (2533, หน้า 16) กล่าวถึง ความเห็นของนักทฤษฎีการเรียนรู้

ทางสังคมว่า การเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการเสริมแรงทำให้บุคคลเรียนรู้และซึมซับเงื่อนไขต่าง ๆ ปฏิบัติตนได้ สอดคล้องกับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาและเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

12. ในการจัดประสบการณ์ครั้งนี้ครูมีบทบาทเป็นผู้คอยกระตุ้นความคิดเด็ก โดยใช้เทคนิคการใช้คำถาม โดยคำถามจะไปช่วยให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์หาเหตุผล แก่ปัญหา ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ คำถามที่เด็กต้องคิดค้นวิธีแก้ปัญหา อยากรู้ อยากเห็นเพิ่มขึ้น คำถามที่ใช้เป็นคำถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์ ดังเทคนิคการใช้คำถามของ กรมวิชาการ (2540 ก, หน้า 126) คือ การใช้ คำถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์ ครูต้องทราบหรือกำหนดคำถามนั้น ๆ ก่อนว่ามีวัตถุประสงค์จะให้ เด็กเกิดพฤติกรรมใด ซึ่ง วิลาวัลย์ เพ็ญพวง (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่องความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการใช้กล้านเนื้อเด็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบพบว่าเด็กมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

13. ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งครูผู้สอนจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็ก ต้องเช็คลงในแบบบันทึกพฤติกรรมท้ายแผน ว่าเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่ ถ้าเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ครูแก้ไขอย่างไร ถ้าแก้ไขไม่ได้ต้องนำมาบันทึกแล้ววางแผนแก้ไขในการสอนครั้งต่อไป ตรงตามที่ โสภภาพรณ รัตนัย (2526, หน้า 89) กล่าวว่า การสอนวินัยในระยะแรกควรเตือนให้เด็กปฏิบัติบ้างในกรณีที่เด็กอาจจะลืมปฏิบัติ ควรแก้ไขในทันทีหรือในเวลาใกล้ ๆ กัน มิฉะนั้นเด็กจะลืม และต้องมีการอบรมสั่งสอนในทุกโอกาส

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง ทำให้เชื่อมั่นได้ว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำไปเสริมสร้างพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยได้ ดังนั้นผู้ที่จะนำไปใช้ ควรศึกษาคู่มือครู วัตถุประสงค์ แผนการจัดประสบการณ์ สื่อการสอนและการประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ครูสามารถนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 4 - 5 ปี เช่น กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา หรือนำรูปแบบนี้ไปเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น
3. ครูควรใส่ใจ ยกย่อง ชมเชย ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้องดีงาม เพื่อเป็นกำลังใจให้กับเด็ก ซึ่งจากการสังเกตพบว่าลักษณะของการเปลี่ยนแปลงมีความสม่ำเสมอของพฤติกรรม และเมื่อมีการเสริมแรงด้วยการยกย่องชมเชยแล้ว เด็กจะทำพฤติกรรมสม่ำเสมอและเพิ่มขึ้นอย่างเห็น ได้ชัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ อีก เช่น ด้านการช่วยเหลือ ด้านความสุภาพอ่อนน้อม ด้านความประหยัด ฯลฯ เพราะส่วนใหญ่มักจะศึกษากันในรูปของผลของการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดประสบการณ์ว่าจะทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นหรือไม่มากกว่าการพัฒนารูปแบบ
2. ควรมีการศึกษาว่าการจัดประสบการณ์วิธีอื่น ๆ เช่น กิจกรรมดนตรี กิจกรรมเสริมประสบการณ์ สามารถส่งเสริมระเบียบวินัยได้หรือไม่